

Kris Tavernier

Jojada

Priester in Gods plan

2 Koningen 11-12; 2 Kronieken 22-24

Mogelijk zullen vele lezers zich niet zo snel het leven en de daden van Jojada¹ voor de geest kunnen halen. Toch is hij een heel belangrijk figuur geweest in Gods heilsplan. Want op een cruciaal moment redde hij de David-dynastie, naar het plan van God. Om de lezer te helpen gaan we eerst kort in op de historische context waarin Jojada leefde. Dit is echt wel noodzakelijk als we ons willen verdiepen in de gebeurtenissen waarbij we Jojada tegenkomen. Vervolgens bekijken we de persoon, het leven en de daden van Jojada. Hij is namelijk een voorbeeld voor gelovigen tot op de dag van vandaag. Jojada mag ons inspireren om door te zetten, trouw te bewijzen en onszelf aan te bieden in het plan van God.

De naam Jojada (Hebr.: Yehoyada) betekent: 'Jahweh kent; die de Heer kent'. Jojada was iemand die de Heer kende en met Gods gedachten vertrouwd was. Jojada had God lief en hij kende Zijn wegen. Dat heeft hem op het juiste moment ertoe bewogen om in actie te komen. Jarenlang heeft hij vervolgens koning Joas ondersteund om diezelfde weg te gaan. Rond het jaar 835 vóór Christus was het zover: tijd voor Jojada om op te staan. Voor ieder van ons zijn er momenten waarop

¹ Over Jojada kun je lezen in 2 Kon. 11-12 en 2 Kron. 22-24. Om het lezen van dit artikel aangenamer te maken zullen we dus niet steeds de respectievelijke verzen vermelden in de tekst.

we dienen op te staan voor het koninkrijk van God. Joada miste zijn moment niet, laten wij onze momenten ook niet missen.

Historische context

Zoals gezegd gaan we eerst kort in op de historische context waarin het optreden van de hogepriester Joada plaatsvond. Joada kwam in actie op een moment dat het niet goed ging met het volk en het koninkrijk. Na Salomo viel het rijk uiteen in het noordelijke rijk Israël en het zuidelijke rijk Juda. Op een bepaald moment regeerde de verdorven koning Achab in Israël. Hij kan wel de slechtste koning van Israël ooit genoemd worden. Hij was getrouwd met Izebel en zij zijn Baälaanbidders. Na Achab komt zijn zoon Joram op de troon in Israël. Joram heeft een zus die Athalia heet. Zij trouwt met koning Joram² van Juda. Na deze Joram komt zijn zoon Ahazia op de troon van Juda. Ook hij was een slechte koning. In het noordelijk rijk Israël heerst nu Joram en in het zuidelijk rijk Juda heerst Ahazia. Samen trekken ze ten strijde tegen Aram. Koning Joram raakt echter gewond en vlucht naar Jizreël. Koning Ahazia komt hem daar bezoeken. Ondertussen wordt Jehu koning van Israël. Hij is een goede koning en doodt beide koningen.

We vervolgen ons verhaal enkel nog met de gebeurtenissen in het zuidelijke rijk Juda. Koning Ahazia is dood. Nu komt zijn moeder Athalia in actie. Zij was dus de dochter van de slechte koning Achab en zijn vrouw Izebel van het noordelijke rijk Israël, en geen nageslacht van koning David. Door haar huwelijk echter was zij de koningin-moeder geworden van het zuidelijke rijk Juda. Nu haar zoon dood is, grijpt zij de macht en richt een slachting aan in de koninklijke familie om geen concurrentie meer te hebben. We begrijpen de ernst van deze situatie. Als zij in haar opzet slaagt, is het nageslacht van koning David uitgeroeid. Ahazia had echter een zoon Joas, die op dat moment 1 jaar oud was. Dit is het moment waarop de priester Joada in beeld komt. Joada was gehuwd met Josabat (of: Jehosabat). Deze Josabat was een halfzus van koning Ahazia (hoewel geen dochter van Athalia, haar moeder is ons onbekend), en dus de tante van Joas en tevens een prinses. Josabat slaagde erin Joas (en zijn voedster) te verbergen voor de moordende Athalia, en samen met haar man Joada verbergen ze de kleine Joas zes jaar lang in het tempelcomplex.

² Het is wat verwarrend omdat er zowel in Juda als in Israël een koning geweest is met de naam Joram.

Jojada, priester in het plan van God

Zoals gezegd horen we voor het eerst over de priester Jojada, wanneer zijn vrouw Josabat de eenjarige prins Joas redt uit de moordlustige klauwen van Athalia en een onderkomen biedt in het tempelcomplex. Het lijkt mij eigenlijk vreemd dat Athalia op de een of andere manier prinses Josabat en de kleine kroonprins Joas uit het oog verloor. Zij moet toch geweten hebben van hun bestaan. Uit het verslag begrijpen we echter dat Athalia niet geliefd was en misschien is zij dus om de tuin geleid. Hoe het ook zij, ik ben ervan overtuigd dat we hier Gods beschermende hand mogen zien over Joas en Zijn eigen belofte, waarbij er een nazaat van David op de troon zou zitten. Toch was het heel risicovol en moedig wat Josabat deed door Joas te verbergen. Jojada schaarde zich achter het plan van zijn vrouw en samen verbergen ze de kleine Joas zes jaar lang, met alle risico's die daarbij horen. Zoals eerder gezegd werd door deze daad de David-dynastie gered, wat een cruciaal element in Gods heilsplan was (2 Sam. 7:16).

Je kunt gemakkelijk zeggen dat God altijd wel tot Zijn doel komt, maar gewoonlijk gebruikt Hij daarvoor mensen. Je kunt aan de zijlijn blijven staan, ofwel het moment opmerken waarop God jou wil inschakelen in Zijn plan. Josabat en Jojada misten hun moment niet. Ze zagen de nood en kwamen in actie. Zij zijn hierin een voorbeeld voor elke gelovige. Zijn onze ogen en oren open om te zien en te horen, wanneer het koninkrijk van God ons roept tot actie? Mis jouw momenten niet!

Jojada, een man zonder pensioen

Het is interessant om te proberen de leeftijd van Jojada te achterhalen, op het moment dat hij zijn vrouw hielp om Joas te verbergen. Jojada heeft maar liefst de leeftijd van 130 jaar bereikt (2 Kron. 24:15). We weten dat Joas 47 jaar oud is geworden. Joas was namelijk 1 jaar oud toen hij gered werd; hij was 7 jaar oud toen hij koning werd en hij heeft 40 jaar geregeerd. Jojada is eerder gestorven dan Joas, dus Jojada was op zijn minst 83 jaar oud toen hij en zijn vrouw Joas hebben gered, namelijk indien Jojada en Joas in hetzelfde jaar zijn gestorven. Het verslag in 2 Kronieken 24:17-27 doet vermoeden dat Joas niet lang meer geregeerd heeft na de dood van Jojada. Stel dat Joas nog een paar jaar geregeerd heeft na het overlijden van Jojada, dan was Jojada dus – ruim gerekend – ergens tussen de 70 en 83 jaar oud op het moment dat hij en zijn vrouw Joas hebben gered.

Kortom, Jojada was reeds een oud man toen deze cruciale situatie op zijn pad kwam. Jojada was een man zonder pensioen, zelfs op hoge leeftijd stond hij klaar

om het koninkrijk van God te dienen. Meer nog, we mogen gerust stellen dat Jojada Gods koninkrijk nog nooit zo heeft kunnen dienen als in zijn hoge ouderdom. Ook daarna blijft Jojada tot aan zijn dood de belangrijkste raadgever van koning Joas. Indien u, beste lezer al wat op leeftijd bent, blijf u dan toch beschikbaar stellen voor het koninkrijk van God. God zou wel eens zomaar een beroep op u kunnen doen. Jojada was ondertussen een wijs en gerijpt man, en daardoor kon hij ook goed van dienst zijn. Dat blijkt uit het vervolg van de geschiedenis.

Jojada, een man met wijsheid

Zes jaar nadat Jojada en Josabat de kleine Joas hebben gered en verborgen, komt Jojada opnieuw in actie. Hij gaat de tirannieke Athalia confronteren met het bestaan van Joas als de wettelijke troonopvolger. Het kind is dan nog maar zeven jaar oud. Het lijkt wel wat hachelijk om een zevenjarig kind als troonopvolger te presenteren op zo'n moment en in dergelijke omstandigheden. Het kind dat koning moet worden kan nog geen zwaard hanteren, en hoe zou het weten hoe het moet regeren? Blijkbaar achtte Jojada dit toch het geschikte moment en aangezien het goed afliep, zal hij ook gelijk hebben gehad. Misschien was het gedrag en de goddeloosheid van Athalia dermate ernstig, dat er dringend moest worden ingegrepen. Misschien dreigden de bondgenoten – we hebben reeds opgemerkt dat Athalia niet geliefd was, hoewel zij machtig was – ook af te dwalen, waardoor een herstel bijna onmogelijk werd. Misschien was het punt gekomen om de eredienst af te schaffen en de tempel te sluiten. Alvast zal Jojada later het initiatief nemen om de tempel te laten opknappen. We moeten eerlijk toegeven dat we helaas niet veel weten over die jaren. Maar hoe het ook zij, het was voor Jojada het moment om in actie te komen en te handelen.

Jojada gaat heel wijs en strategisch te werk. Hij plant het bekend maken van Joas als de wettige troonopvolger heel zorgvuldig. Hij doet een beroep op de paleiswacht – de koninklijke lijfwacht –, op de Levieten, op de priesters en op de familiehoofden. Hij toont hun de erfgenaam van de troon en sluit een verbond. Verder voorziet hij de wacht van de speren en de schilden die alleen gebruikt werden bij staatsgebeurtenissen. Nota bene de wapens die koning David had buitgemaakt en had geheiligd en toegewijd (vgl. 2 Sam. 8:7). Verder stelde hij Joas op met een afschrift van het verbond. Dit is de wet van Mozes of op zijn minst een deel ervan (vgl. Deut. 17:18-19). Zo organiseerde hij een officiële kroning van Joas tot koning. En zo zalfde Jojada de kleine Joas tot koning.

Athalia hoorde het rumoer en beseftte dat haar positie op het spel stond. Ze probeert zichzelf te redden en schreeuwde: Verraad. Wat Jojada doet, is echter juist een daad van trouw, niet aan Athalia maar wel aan Joas, en vooral aan God. Athalia doet er alles aan om de plechtigheid, de kroning van Joas tot koning, te verstoren. Maar alles is geregeld en zij wordt door de paleiswacht afgevoerd en gedood. Jojada's opdracht om Athalia te doden maakt een einde aan het leven van een van de slechtste vrouwen in de hele Bijbelse geschiedenis. Een vrouw die geprobeerd had om Gods plan en belofte dat er een nazaat van David op de troon zou zitten te dwarsbomen, of er op zijn minst geen rekening mee hield. Op die dag werd de David-dynastie gered van de ondergang door het moedige en wijze optreden van Jojada.

Het vergt veel wijsheid, en nog meer wijsheid om te onderscheiden wanneer het zo'n moment is om op te staan voor Gods koninkrijk. Veel te vaak zijn er discussies en woordenoorlogen uitgevochten die tot scheuringen hebben geleid, terwijl het fundamenteel geen zaak was van het koninkrijk van God. Bezit jij zo'n wijsheid? En als je het moment onderkent, ben je dan moedig en daadkrachtig? Het is bijzonder leerzaam om te kijken naar het leven van Jezus Zelf en te onderzoeken wanneer Hij al dan niet optrad, wat de omstandigheden waren en hoe Hij dat dan wel of niet deed. Het is ook zo belangrijk in deze geschiedenis dat er een verbond kwam tussen Jojada en de paleiswacht en de priesters en de Levieten. Jojada handelde niet alleen maar wist ook anderen aan te sporen om hun deel van het werk te doen. Jojada treedt hier op als een motivator van anderen. Weet jij ook anderen aan te sporen om op te staan voor het koninkrijk van God?

Jojada brengt het volk terug naar God

Het volk was afgedwaald van God, maar nu brengt Jojada het volk terug naar God. Direct sluit hij twee verbonden. Een eerste verbond bekrachtigt dat het volk en de koning opnieuw het volk van God zullen zijn. Het is de vernieuwing van het verbond dat God had gesloten met Israël in de tijd van Mozes (Ex. 24:7-8; Deut. 4:20; 27:9-10). Een tweede verbond wordt gesloten tussen het volk en de koning. Enerzijds zal de koning het volk leiden volgens de wet van God, anderzijds zal het volk de koning dan ook gehoorzamen (vgl. 2 Sam. 5:3). Zo is het volk teruggebracht tot God na die lange tijd van afdwaling. Laten ook wij er een hart voor hebben om mensen terug naar God te brengen, wanneer zij een periode zijn afgedwaald of zijn verslapt (vgl. Jak. 5:19-20). En hopelijk zullen wij altijd mensen rondom ons hebben, die onszelf ook tot God terugleiden wanneer het er in ons geloofsleven minder goed aan toegaat.

Dan dienen er twee zaken te gebeuren. Ten eerste dienen we ons af te scheiden van wat ons van God heeft weggetrokken. Ten tweede dienen we onze relatie met God te hernieuwen en te herstellen. Dat zien we ook in het vervolg van deze geschiedenis. Enerzijds wordt de tempel van Baäl in Jeruzalem vernietigd, anderzijds wordt bevel gegeven tot het herstel van de tempel van God.

Vervolgens komt het volk dan meteen in actie en zij trekken naar de tempel van Baäl. Ze vernietigen de tempel, de altaren en de beelden. Ook doden ze Mattan, de priester van Baäl. Ook dat is een realiteit. Wanneer wij zijn afgedwaald, dan zullen wij later ook de oorzaak van dat afdwalen moeten onderkennen en ermee afrekenen. Zoals de afbraak van de Baältempel 'volkomen' was bij dit gebeuren, zo dienen ook wij dan schoon schip te maken met wat ons van God heeft afgetrokken. Helaas zal het werk toch onvolkomen blijken, en blijven de offerhoogten nog wel bestaan. Een leerzame les voor ons.

Ook geeft koning Joas, ongetwijfeld onder impuls van Jojada, bevel aan de priesters om de tempel van God te herstellen. Onder Athalia's regering had de tempel immers ernstige schade opgelopen. Dit is vanzelfsprekend heel mooi. Joas is dan al wat ouder, want hij is ondertussen getrouwd. Helaas zal, volgens het verslag in 2 Koningen 11, in zijn drieëntwintigste regeringsjaar – Joas is dan dertig jaar oud – blijken dat dit werk nauwelijks vordert. Joas roept de priesters ter verantwoording en het blijkt dat deze er geen zin in hebben om de tempel eigenhandig te herstellen, maar zij eigenden zich tegelijkertijd de fondsen hiervoor toe voor hun eigen levensonderhoud. Om de financiën veilig te stellen installeert Jojada, nu onder impuls van Joas, een offerkist met een gleuf, een soort collectebus, waar de priesters niet kunnen bijkomen. Voortaan wordt het werk geregeld met opzichters die over de tempel werden aangesteld. De verslaggeving in 2 Kronieken 24 toont ons dat er vanaf dat moment een enthousiast begin werd gemaakt met de herstelwerkzaamheden. Wel werden er voortdurend reeds brandoffers gebracht in de tempel zolang Jojada leefde.

We kunnen ons de vraag stellen of Jojada in beide situaties tekort geschoten is. Had hij de vernietiging van de offerhoogten zelf moeten bewerkstelligen? Had hij beter toezicht moeten houden op de vorderingen bij het herstel van de tempel? Misschien wel, maar ik sta mijzelf niet toe om te oordelen over deze held. Het lijkt mij veeleer het probleem dat anderen hun hart niet volkomen op God hadden gericht. Dat lijkt mij eerder de oorzaak van de tekortkomingen die er waren in beide situaties. Laat ons dat echter niet ontmoedigen! Enerzijds moeten wijzelf ons deel van het werk doen, en anderzijds anderen aansporen om dat te doen. Maar het is niet juist, omdat anderen niet trouw erin zijn, dat wij het dan ook maar zouden

opgeven. Wij dienen in de eerste plaats de Koning en Zijn koninkrijk. Wat anderen doen is hun verantwoordelijkheid en een zaak van God.

Jojada heeft Joas Gods weg geleerd

Het werk van Jojada was nog niet klaar. Hij had Joas op de troon gebracht, nu moest hij hem ook leren te regeren en wel op zo'n manier dat het goed was in Gods ogen. Zolang Jojada koning Joas onderwees, regeerde deze in overeenstemming met de wil van God. Jojada was dan ook de belangrijkste adviseur van de koning, zolang hij leefde. Zijn invloed was dermate groot dat hij ook de twee vrouwen voor koning Joas uitkoos. Eén ervan was Joaddan, en zij was afkomstig uit Jeruzalem. Zij was de moeder van de troonopvolger van Joas, namelijk Amazia, en daarmee was de David-dynastie veilig gesteld. Jojada was verantwoordelijk voor heel de positieve regeringsperiode van koning Joas. Heel zijn leven lang was hij 'de trouwe hulp' van koning Joas (2 Kron. 24:22). Helaas lezen we meermaals dat het goed ging, 'zolang Jojada leefde'. Daarna luisterde koning Joas naar slechte raadgevers en zette het verval zich weer in. Op een bepaald moment worden het volk en de koning terechtgewezen door Zacharia, de zoon van Jojada. Hieruit mogen we zeker concluderen dat Jojada niet alleen maar aan Joas Gods weg heeft geleerd, maar ook aan zijn zoon Zacharia. Joas laat het helaas afweten, Zacharia gelukkig niet.

Hoe de uitkomst ook mocht zijn, Jojada was iemand die aan anderen Gods weg kon leren. En wat hebben we behoefte aan zulke mensen! Ben jij zo iemand? Ben ik zo iemand? Luisteren wij als anderen ons Gods weg leren? In het bijzonder jongeren en pasbekeerden hebben dergelijke mensen nodig. Ikzelf ben nog steeds diverse mensen dankbaar dat ze mij Gods weg hebben geleerd, toen ik jonger was en mij hebben geleerd de Bijbel te lezen. Maar laat ons eerlijk zijn, ook ouderen en mensen die al langer gelovig zijn, hebben nog steeds personen nodig die hun Gods weg leren of voorleven. Ik ben ook dankbaar dat ik zulke mensen nog rondom mij heb. Ik hoop dat ik ook zo iemand mag zijn voor anderen. Jij ook? Het gaat vooral om het leren van Gods weg, en over hoe wij kunnen leven volgens Zijn wil. Bijbelkennis is vanzelfsprekend heel belangrijk en uiterst nuttig bij het leren van Gods weg. Maar dat is waar het dan ook toe moet leiden, tot een praktijk in het dagelijks leven die in overeenstemming met Gods gedachten is. De kennis mag geen dode letter blijven, het moet een handvat zijn. Tegelijkertijd kunnen mensen met minder Bijbelkennis evengoed mensen zijn, die aan anderen Gods weg kunnen leren. Laten wijzelf trouw Gods weg gaan en waar wij kunnen ook aan anderen leren Gods weg te gaan. Naast het gebruik van woorden zullen we vooral voorbeelden moeten zijn (vgl. Hebr. 13:7).

Jojada krijgt een eervol einde met een bittere nasmaak

God zegende Jojada met de hoge leeftijd van 130 jaar oud. Hij stierf 'oud en van dagen verzadigd' (2 Kron. 24:15-16). Dit is een eervolle uitdrukking over iemand in de Bijbel, die we ook aantreffen bij Abraham (Gen. 25:8), Izak (Gen. 35:29) en Job (Job 42:17). Hieruit mag wel blijken dat er in de Bijbel heel respectvol wordt gesproken over Jojada. Hij verkeerde in goed gezelschap. Na zijn dood kreeg Jojada een heel bijzondere eer. Hoewel hij priester was, werd hij namelijk begraven 'in de stad Davids' en wel 'bij de koningen'. Dat is een groot eerbetoon, dat zelfs niet elke koning kreeg. Zo werd bijvoorbeeld koning Joas wel begraven in de stad van David, maar niet in de graven van de koningen (2 Kron. 24:25). We kunnen hieruit leren dat het wel degelijk goed is om trouwe dienstknechten van God en Zijn koninkrijk gepast te eren. Dat doet God in de Bijbel ook. Mogen wij het ook verdienen, door de genade en de kracht van God, om na ons leven hier op aarde herdacht te worden als trouwe dienstknechten. Natuurlijk is er nog iets belangrijker dan dat, en wel dat we door God zullen worden begroet met de woorden: 'Voortreffelijk, goede en trouwe slaaf, over weinig ben je trouw geweest, over veel zal Ik je stellen; ga de vreugde van je Heer in' (Matt. 25:21, 23).

Helaas is er toch ook een bittere nasmaak, niet door Jojada, maar wel door koning Joas. Ik noemde al dat Zacharia, de zoon van Jojada, op een bepaald moment koning Joas en het volk terecht wees. Koning Joas was dermate afgedwaald, dat hij Zacharia hiervoor liet stenigen. Hoe ironisch kan het zijn? Jojada diende koning Joas heel zijn leven lang, en hij was zijn steun en toeverlaat. Diezelfde koning Joas liet de zoon van Jojada, Zacharia, stenigen omdat die eigenlijk het werk van zijn vader Jojada voortzette. Wat een dieptepunt is dit: stank voor dank. Als Jojada het had geweten dat dit zou gebeuren! Maar zo moeten we niet denken. Soms krijg je van mensen gepaste eer, soms krijg je stank voor dank. Waarom zou je er nog voor gaan? Omdat het aan God is om te beoordelen. Dus, hoe het ook zij, laten wij net zoals Jojada ons leven lang ervoor gaan: voor de Koning en voor Zijn koninkrijk!